

UPDATE FLASH

Ongeplande zwangerschap

Donderdag 27/4/2023

20h-21.30h

!AUDIO UIT!

Updates Huisartsen Provincie Antwerpen

Spelregels Online

- Blackboard collaborate
 - Audio en video UIT;
- AAN als moderator dit vraagt
- Vragen stellen in de chat

Zeg even iets

'Hot topic'

Updates Huisartsen Provincie Antwerpen

Copyright 2022 The Associated Press. All rights reserved

Debat over abortuswet laait weer op: hoe verloopt een abortus in ons land en wat is het verschil tussen 12, 14 of 18 weken?

NIEUWS

Abortuspil wordt verkrijgbaar bij de huisarts: abortuswet verder geliberaliseerd

De huisarts mag de abortuspil aan ongewenst zwangere vrouwen gaan voorschrijven. Dat betekent dat vrouwen voor afbreking van zwangerschappen kunnen kiezen tussen huisarts, abortuskliniek en sommige ziekenhuizen.

Gijs Herderschee 6 december 2022, 13:42

Europarlement wil recht op abortus in EU-Handvest van grondrechten vastleggen

Persbericht [PLENAIRE VERGADERING](#) [FEMM](#) 07-07-2022 - 13:07

nieuw venster openen

Europarlementariërs veroordelen de ondermijning van vrouwenrechten overal ter wereld krachtig © AFP Joseph Prezioso

Updates Huisartsen Provincie Antwerpen

Programma

1. Inleiding

Anne Marieke Wiggers

2. Ongepland zwanger: wat nu?

Toelichting op de keuzehulp van FARA

mw. Laura Jacobs, psychotherapeut bij FARA

3. Mogelijkheden bij ongeplande zwangerschap

- Definitie, wet- en regelgeving bij ongeplande zwangerschap
- Verwijzing naar een abortuscentrum en toelichting op de behandelopties
- Nazorg na behandeling

Dr. Maud Mittler, arts bij LUNA

Mw. Françoise Dedrie, verantwoordelijke van LUNA Antwerpen

4. Q&A

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

Ongepland zwanger: wat nu?

Voorstelling Fara vzw & online Keuzehulp

27 april 2023

Laura Jacobs, stafmedewerker Fara vzw

Intro: OZW in de huisartsenpraktijk?

Cijfers spreken voor zich

1 op 4 zwangerschappen in Vlaanderen is **ongepland** ⁽¹⁾

1 op 5 vrouwen maakt in haar leven een **abortus** mee in België ⁽²⁾

Vooroordelen & mythes

Het zijn vooral losbandige jonge vrouwen die ongepland zwanger geraken

*Ongepland = ongewenst
Gepland = gewenst*

"Ik gebruik anticonceptie, een ongeplande zwangerschap kan mij nooit overkomen"

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

Kennismaking met Fara vzw

- Vzw die al meer dan 30 jaar bestaat
- *'luistert, informeert en begeleidt bij zwangerschapskeuzes'*
- Multidisciplinair, complementair team
- Voorzitter dr. Lore Lannoo, gynaecoloog GHB
- Werkingsgebied in heel Vlaanderen, kantoren in Heverlee
- Aanbod voor hulpvragers, professionals en oog voor maatschappelijke opiniëring en sensibilisering

***“Maak zwangerschapskeuzes
bespreekbaar”***

Zwangerschapskeuzes

ongepland
zwanger

prenatale
diagnose

tiener-
zwangerschap

zwangerschaps-
verlies

kinderwens

Keuze maken

Keuze verwerken

Hulp via

Op dww/eigen initiatief
Geen afspraak nodig
Gratis
Anoniem indien gewenst

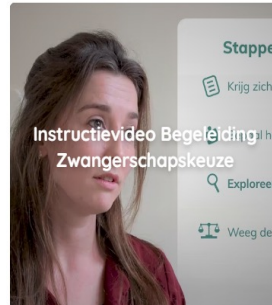

Op dww/eigen initiatief
Op afspraak
Geen wachttijd
Online of op kantoor
Betalend (€45, €15,
gratis)

Fara en de huisarts?

- Doorverwijzing
 - Fara begeleidingsaanbod
 - Concrete tool OZW : [online keuzehulp](#)
- Intervisie of casusoverleg
- Kennisoverdracht
 - Online [leerplatform](#)
 - [Instructievideo](#) begeleiding bij zwangerschapskeuzes
 - Vormingen

Aandachtspunten bij
Ongeplande Zwangerschap

Aandachtspunten bij
Prenatale Diagnose

Aandachtspunten bij
Kinderwens bij mensen met
een beperking

Aandachtspunten bij
Tienerzwangerschap

Aandachtspunten bij
Abortusverwerking

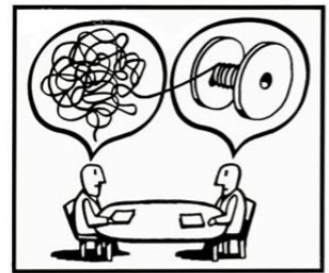

Doorverwijzing

fara

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

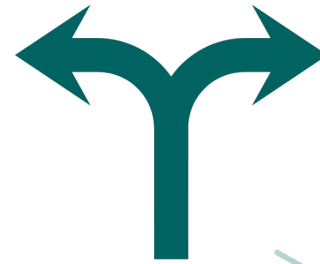
Counseling bij ongeplande zwangerschap⁽³⁾

STAP 1: BEPAAL DE AARD VAN HET PROBLEEM

STAP 2: EXPLOREER DE OPTIES EN INFORMEER

STAP 3: WEEG DE WAARDEN AF

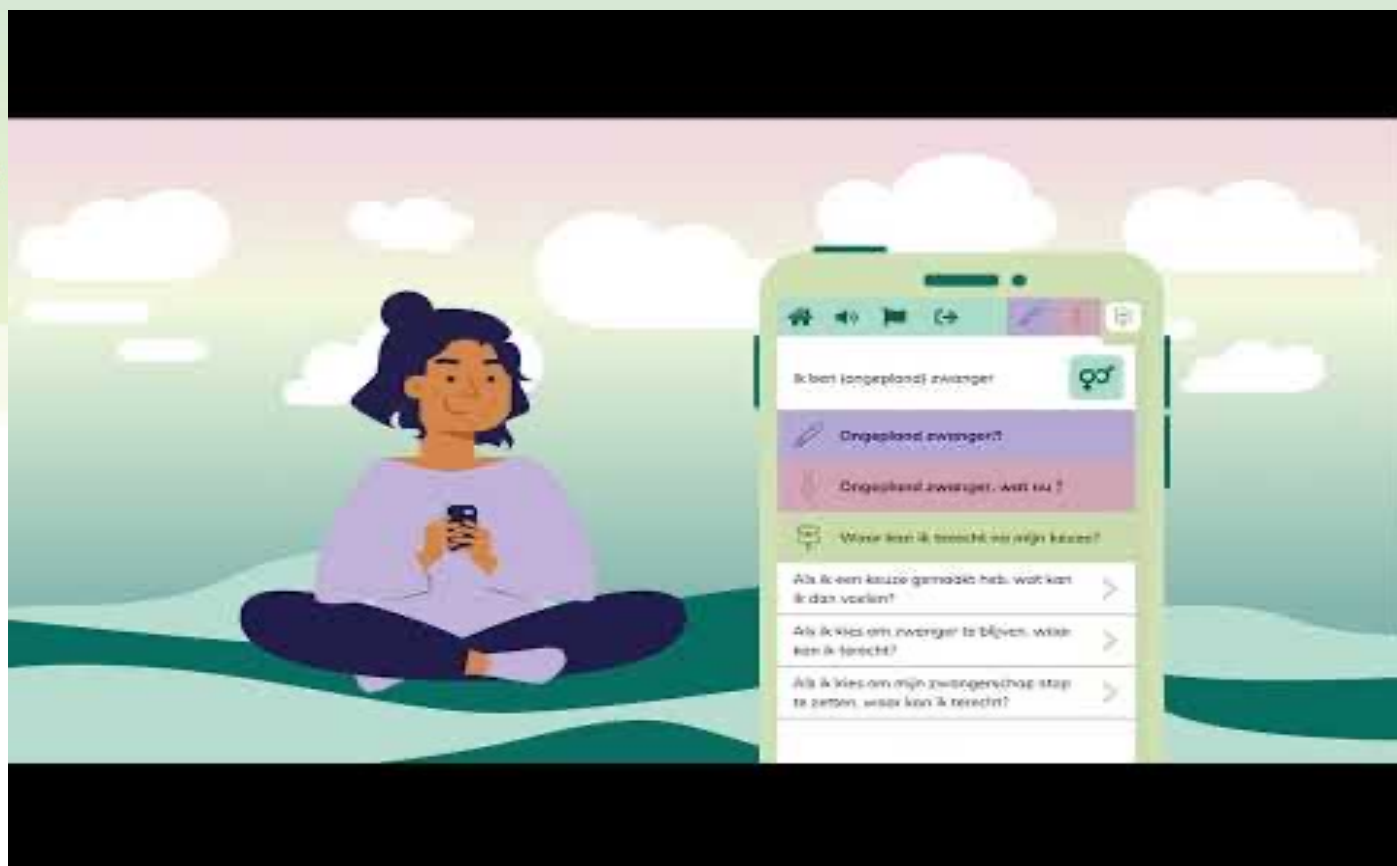

Keuzemogelijkheden

fara

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

Abortuszorg door Luna

Verwijzing naar een abortuscentrum en toelichting op de behandelopties

Maud Mittler (abortusarts bij Luna) en
Francoise Dedrie (centrumverantwoordelijke Luna Antwerpen en Oostende)

Casussen (1)

- Jonge vrouw van 26 jaar en van Roemeense oorsprong, spreekt zeer goed Engels, ongepland en ongewenst zwanger, denkt pril zwanger te zijn, komt bij de huisarts om te vragen hoe ze een abortus kan krijgen
- Nu enkele dagen over tijd, regelmatige cyclus, gebruikte een condoom als ze seksueel actief was maar liep soms mis

Casussen (2)

- Jonge vrouw van 15 jaar komt met haar moeder bij de huisarts om te spreken over anticonceptie, ze heeft sinds kort een vriend en is nu ook seksueel actief, ze gebruiken momenteel een condoom
- Kiest uiteindelijk voor de orale combinatiepil, haar regels zouden over enkele dagen moeten doorkomen en ze zal dan op de 1ste dag starten

Casussen (3)

- Een vrouw van Oegandese origine van 31 jaar heeft sinds een 7-tal maanden een nieuwe relatie, ze wenst nog kinderen te krijgen en denkt nu zwanger te zijn, de zwangerschap is gewenst, ze komt voor een bloedafname

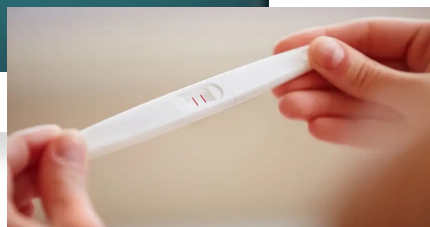

België 2021: 16.701 AAP

(2019: 18.027 AAP)

LUNA 2022

- 8.325 vooronderzoeken
- 6.754 behandelingen

NIEMAND wil ooit een abortus nodig hebben

- ✓ Lang vruchtbaar leven!
- ✓ Geen enkel contraceptivum = 100% veilig
- ✓ AC = rationeel / seks & relaties = irrationeel
- ✓ We zijn allemaal maar (feilbare) mensen

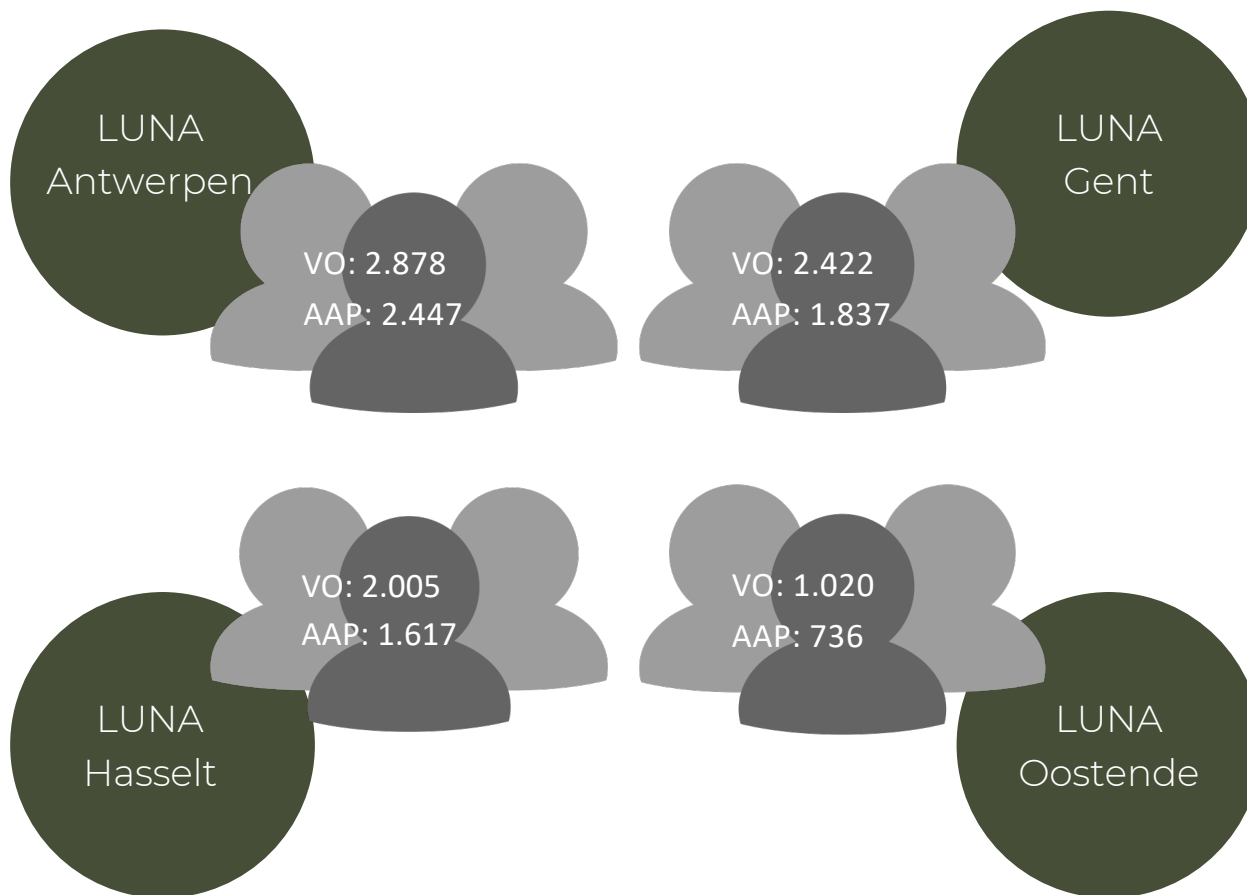
- Stijgende weerstand t.a.v. hormonale AC
- Dalende populariteit pil
- Menstruatie apps – period trackers – BOM
- Lifestylegoeroe's – Influencers – Sociale Media

**PREVENTIE ONGEPLANDE/ONGEWENSTE
ZWANGERSCHAP**

PREVENTIE ABORTUS

2022: 8.325 VO – 6.754 AAP

- Gemiddelde leeftijd: 29j; vaste relatie; job; al kinderen
- Weinig & dalend aantal tieners: 7,7% (meerderheid 18 – 19j)
- 81% van de mensen die op 1e consult komt, gaat over tot AAP
70% vacuümaspiraties – 30% MTOP
- 19%: niet zw; behoud zw; MK in wachttijd; té ver zw (3%)
- Gemiddelde gestatie op dag behandeling: 7wk2d
54% komt voor week 7; 0,06% 12 à 14 wk zw
- Cijfers Wafz NDL: 2011 371 Belgen
kostprijs Ndl met verwijfsbrief LUNA: €900 tot 18wk; €1100 tot 22 wk

Wettelijk kader

1990: Abortuswet + wet Evaluatiecommissie

2002: RIZIV-conventie incl. 3e betalersregeling (remgeld 2023: €4,5)

2018: aanpassing (o.a. schrapping noodsituatie; doorverwijsplicht; niet verhinderen; uitz. op wettelijke wachttijd; uitz. laattijdige aanmelding)

2023: 25 AANBEVELINGEN

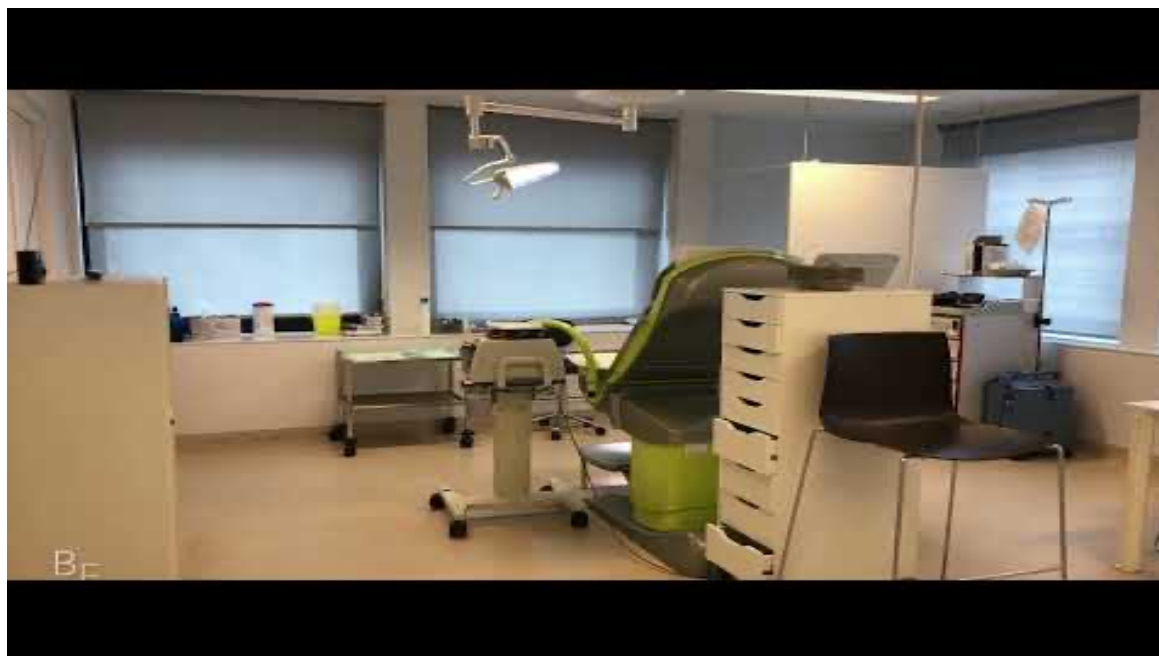
- ✓ optrekken termijn naar 18 à 20 weken
- ✓ afschaffen 'vernederende' wachttijd
- ✓ nog meer inzetten op terugbetaling anticonceptie

AS SOON AS POSSIBLE

As late as necessary

Slippery slope = een **HARDNEKKIGE MYTHE**, net zoals:

- van abortus word je onvruchtbaar
- van abortus krijg je borstkanker
- het post-abortus syndroom / psychische problemen
- NIPT = seks-selective abortion

ADMINISTRatieve DETAILS			
Voornaam:	Familienaam:	Adres:	
Telefoonnummer:	Mailadres:		
Uw <u>beroep</u> :			
Hoogste opleidingsniveau:			
☐ lager onderwijs ☐ lager secundair onderwijs ☐ hoger secundair onderwijs (ASO, TSO, BSO)			
☐ niet-universitair hoger onderwijs (bachelor) ☐ universitair onderwijs (master) ☐ ander:			
Leefsituatie/burgerlijke stand:			
☐ single ☐ samenwonend ☐ feitelijk gescheiden ☐ weduwe		☐ vaste relatie, niet samenwonend ☐ gehuwd ☐ wettelijk gescheiden ☐ andere:	
Geboorteland van uzelf: van uw vader: van uw moeder:			
Uw <u>nationaliteit</u> :			
MEDISCHE GEGEVENS			
Bloedgroep: ☐ A ☐ B ☐ AB ☐ O Rhesusfactor: ☐ Positief ☐ Negatief			
Uw normale <u>bloeddruk</u> : ☐ ken ik niet ☐ ja, namelijk/.....			
Medicatie:			
Heeft u een <u>allergie</u>? ☐ nee ☐ ja, namelijk (duidt aan of vul aan)			
Heeft u één van de volgende <u>aandoeningen</u> of had u er in het verleden last van?		☐ Jodium ☐ Isobetadine ☐ Latex ☐ Lokale verdoving (vb. tandarts) ☐ Pleisters, ontsmettingsmiddel, zeep ☐ Andere	
☐ Astma ☐ Epilepsie ☐ Borstkanker ☐ Hartziekten ☐ Hoge bloeddruk ☐ Tuberculose ☐ Psychische probl. ☐ Bloedstollingsstoornis (incl. trombose, embolie)		☐ (Bij)nierziekte ☐ Maagzweer ☐ Diabetes ☐ Bloedarmoede ☐ Leverziekte ☐ Migraine ☐ Inflammatoire darmziekte	
Indien u wenst, kan u over een aandoening meer informatie geven:			

Had u ooit een **buikoperatie** (vb. gastric bypass)? ☐ nee ☐ ja, welke?

Lijdt een familielid (jonger dan 50 jaar) aan een **hart-en vaatziekte of een bloedstollingsstoornis** (incl. trombose, hersenbloeding)? ☐ nee ☐ ja, welke?

Rookt u? ☐ nee ☐ ja

Gebruikt u drugs? ☐ nee ☐ ja, welke?

GYNACOLOGISCHE VOORGESCHIEDENIS

Ik gebruikte volgende **zwangerschapstest(s)**: ☐ urinetest ☐ bloedtest ☐ echografie
Mijn laatste maandstonden waren op:/...../.....

Hebt u last tijdens uw **maandstonden**? ☐ nee ☐ soms ☐ ja
Indien ja, hoeveel pijn op een schaal van 1 tot 10?/10

Gebruikt u pijnstillers als u uw maandstonden hebt? ☐ nee ☐ ja, welke?

Hebt u veel **bloedverlies** bij uw maandstonden? ☐ nee ☐ ja

Was u reeds eerder **zwanger**? ☐ nee ☐ ja

Zo ja, hoeveel kinderen hebt u?

Had u ooit een keizersnede? ☐ nee ☐ ja, keer

Had u ooit een miskraam? ☐ nee ☐ ja, keer

Had u ooit een zwangerschap buiten de baarmoeder? ☐ nee ☐ ja, keer

Had u ooit een abortus? ☐ nee ☐ ja, keer

Geeft u momenteel borstvoeding? ☐ nee ☐ ja

Gebruikt u anticonceptie? ☐ nee ☐ ja, welke?

Zijn er andere bijzonderheden te melden met betrekking tot **vroegere** zwangerschappen of bevallingen? ☐ nee ☐ ja, welke?

Bent u ooit in behandeling geweest voor een **gynaecologisch probleem**? ☐ nee ☐ ja, welk?

Had u ooit een **SOA** (Seksueel Overdraagbare Aandoening) zoals chlamydia, gonorrøe, hepatitis B of C, herpes, HIV, syfilis? ☐ nee ☐ ja, welke?

Zijn er **andere** aspecten uit uw medische of persoonlijke geschiedenis, die u graag wil vermelden?

Versie januari 2023

Casus 1: Roemeense dame, 26j, ongepland en ongewenst zwanger

- Belt zelf voor een afspraak, kan een dikke week later bij Luna terecht
- Vooronderzoek (VO): gesprek (weinig twijfel, wenst nadien de pil op te starten), medisch onderzoek (transvaginale echo: 6w1d) en ze plant een opstart voor pilabortus in, 6 dagen later

LUNA
Luna Antwerpen
T 03 226 25 25
Luna Oostende
T 059 80 57 11
www.abortus.be

Medicamenteuze behandeling

dag 1: abortuspil: Mifegyne® in het centrum

dag/datum:

uur:

MEEBRENGEN

Indien mutualiteit NIET in orde: €

dag 2: expulsie: Cytotec® thuis

dag/datum:

uur:

Controle:

check-TOP urinetest thuis / echo in het centrum

dag/datum:

uur:

gelieve te verwittigen
indien je je afspraak niet kan nakomen

LUNA

Pilabortus

- Tot 9 weken bij Luna op heden
- Fase 1: 1 tablet van 200 mg mifepristone PO (in het centrum); weinig bijwerkingen
- Fase 2 (24u – 48u later): 800 µg misoprostol vaginaal (thuis of in het centrum); wanneer (en hoe erg) krampen en het bloedverlies starten = individueel, zo nodig 2de dosis na 4u, expulsie tussen 4u – 24u
- Controle: via test thuis of via raadpleging bij Luna

Casus 2: 15-jarige jongedame, pas seksueel actief, ongepland en ongewenst zwanger

- Regels zijn nooit doorgekomen, zwangerschapstest op urine thuis positief (samen met mama afgenomen), wilt de zwangerschap niet houden, voelt zich veel te jong
- Komt op VO bij Luna met haar mama, tijdens het gesprek is ze rustig en zeker, ze kiest voor een curettage, op echo is ze 7w4d, ze twijfelt tussen een klassieke pil en een hormoonspiraaltje

Zuigcurettage

AFSPRAAK BEHANDELING

dag/datum:

uur:

VOORBEREIDING BEHANDELING

- **Antibiotica (Azithromycine®):**
2 tabl. slikken met water bij het avondmaal

dag/datum:

- **Pijnstiller: slikken met water**

dag/datum:

om

- **Cytotec®: 2 tabl. 20 min laten smelten onder de tong**
+ doorslikken met water

dag/datum:

om

MEEBRENGEN

- ✓ Extra slip
- ✓ Nachتماandverband (geen tampons!)
- ✓ €..... (mutualiteit is NIEt in orde)
- Rhogam/Immunorho
- Anticonceptie meebrengen :

gelieve te verwittigen
indien je je afspraak niet kan nakomen

Zuigcurettage

- Grens 13 weken en 6 dagen op dag van de procedure (uitzondering: laattijdige aanmelding + wettelijke wachttijd)
- De patiënte verblijft op een kamer bij Luna
- Daar heeft ze eerst nog een gesprek met een psychosociaal medewerker
- Nadien gaat ze naar de behandelkamer (wordt er bijgestaan door iemand van het verpleegkundig team)
- Transvaginale echo, speculum inbrengen, ontsmetten, lokale verdoving, dilateren van de cervix, aspiratie van de uterusinhoud, (eventueel plaatsen van een spiraaltje), transvaginale echo

Casus 3: gewenste en geplande zwangerschap

- Bij de huisarts werd het hCG geprikt, de waarde was zeer laag, 1 week later werd opnieuw bloed afgenomen, de waarde bleef heel laag
- De partner reageerde niet positief op de zwangerschap, dit deed de vrouw twijfelen, ze plande een afspraak in bij Luna om haar opties te overlopen
- 4 dagen voor haar afspraak bij Luna kreeg ze hevig vaginaal bloedverlies met krampen en klonters
- Bij Luna wordt het 1ste gesprek kort gehouden en gaat de patiënte dan bij de arts: de echo toont een lege baarmoeder, spontaan miskraam
- Ondertussen heeft de vrouw de relatie ook beëindigd

Na de procedure

- Alarmsignalen
- Geen penetratie tot 1 week na de ingreep
- Geen bad/ zwemmen tot 1 week na de ingreep
- Geen tampons tot 1 week na de ingreep
- Altijd welkom voor een nagesprek of een medische controle bij klachten/problemen (op afspraak)

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

Psychosociale nazorg na abortus

“Je mag maar moet het niet moeilijk hebben na een abortus”

- Stel **beleving** centraal, eren, respect voor ieders manier
- **Meerderheid** tevreden met beslissing en voelt opluchting en vertrouwen in toekomst
- **Minderheid** ervaart verdriet, schuld, schaamte, spijt en worstelt

Mogelijke risicofactoren verwerkingsproblemen ⁽⁴⁾:

- Weinig vertrouwen in beslissing / druk ervaren / moeilijk beslissingsproces
- Eerdere ongeplande of ongewenste ZW
- Mate waarin vrouw zwangerschap wenste / denken over abortus als kind doden / spirituele bezwaren
- Nood aan geheimhouding
- Voorgeschiedenis van mentale problemen
- 2de trimester abortus en na PND
- ...

Fara's hulpaanbod Abortusverwerking

INDIVIDUELE BEGELEIDING

- Een of meerdere gesprekken (op maat)
- Op dvw/eigen initiatief
- Op afspraak, geen wachttijd
- Online of op kantoor
- Betalend (€45, €15, gratis)

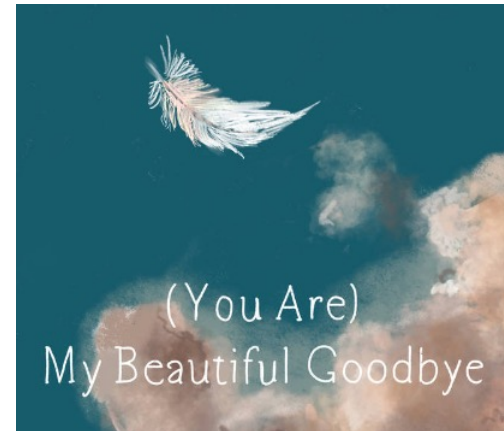
GROEPSBEGELEIDING

- Besloten Facebook groep 'Bondgenoten'
- Traject van (online/fysieke) gespreksavonden
- Workshops, inspiratiedagen rond symboliek, boekbabbels,...
- Op dvw/eigen initiatief
- Na inschrijving (via [kalender Fara.be](https://www.fara.be/kalender))
- Betalend (ook sociaal tarief!)

***"Je moet er wel zelf door, maar daarom
niet alleen"***

Rouwproces na zwangerschapsverlies

- Stilstaan bij de complexiteit en context van de keuze
- Zoeken naar betekenis van het verlies
- Normaliseren en informeren: psycho-educatie rouw
- Belang van symboliek en rituelen

luistert, informeert
en begeleidt bij
zwangerschapskeuzes

Vragen?

laura.jacobs@fara.be

www.fara.be

www.keuzehulpongeplandzwanger.be

Gratis flyers en visitekaartjes bestellen?

<https://www.fara.be/fara-voor-professionals/publicaties-en-producten/visitekaartjes-keuzehulp-ongepland-zwanger>

Like ons op facebook en blijf
op de hoogte!

Volg ons nu ook
via Instagram

Referenties

1. Vandamme, J. (2017). *The decision to have an abortion in Flanders : a contextual approach*. Ghent University. Faculty of Medicine and Health Sciences, Ghent, Belgium. <http://hdl.handle.net/1854/LU-8520620> & Sexpert 2013: Seksuele gezondheid in Vlaanderen: valorisatierapport (ugent.be), <https://biblio.ugent.be/publication/5752551>
2. Nationale Evaluatiecommissie Zwangerschapsafbreking Verslag ten behoeve van het Parlement 1 januari 2018 – 31 december 2019 | Volksgezondheid (belgie.be), <https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/advies-en-overlegorgaan/commissies/nationale-evaluatiecommissie-zwangerschapsafbreking>
3. Goenee S, Donker GA, Picavet C en Wijzen C. *Decision-making concerning unwanted pregnancy in general practice*. Family Practice 2014;31(5):564-570.
4. Brauer M, van Ditzhuijzen J, Boeije H en van Nijnatten C. *Understanding Decision-Making and Decision Difficulty in Women with an Unintended Pregnancy in the Netherlands*. Qualitative Health Research 2019;29(8):1084-1095, 2018.

Farafoon
016 38 69 50

Faramail
vragen@fara.be

Farachat
www.fara.be

**Een gesprek bij ons
op kantoor?**
maak een afspraak

Updates Huisartsen Provincie Antwerpen

Vragen en discussie?

Op korte termijn...

1. Update flash: Afbouw slaapmedicatie

Dinsdag 16 mei 2023 - 20 uur tot 21.30

Online

Programma en inschrijven via de website

2. LIVE update: “Naar de spoed is altijd goed”

Zaterdag 17 juni 2023 – 9 uur tot 13 uur

Campus Drie Eiken, UA, Wilrijk

Programma en inschrijven via de website

Updates Huisartsen Provincie Antwerpen

Bedankt!

- Presentatie komt op de website
- Bijkomende vragen via:
updates@uantwerpen.be

Graag tot een volgende keer!

